

УДК 658.78:338.

ЗИНЧЕНКО Н.В., канд. екон. наук

Луганський національний аграрний університет

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД ДО УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ НА ПІДПРИЄМСТВАХ АПК

У статті розглянуто суть і особливості інвестиційного процесу. Проаналізовано взаємозв'язок інвестиційного процесу з елементами підсистем на регіональному рівні. Виявлені проблеми, що впливають на здійснення інвестиційних процесів на підприємствах. Запропонований логістичний підхід до управління інвестиційними процесами на підприємствах АПК.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний процес, логістичний підхід, підприємства АПК.

Постановка проблеми. Виникнення і розвиток ринку, у рамках якого здійснюється кругообіг ресурсів, доходів та продуктів, відбувається під час виконання декількох обов'язкових умов. Серед них:

- суспільний розподіл праці, який неминуче призводить до обміну продуктами і послугами;
- економічна відособленість виробників як неодмінна умова еквівалентного обміну;
- свобода підприємницької діяльності.

Усі суб'єкти господарської діяльності у взаємозв'язку складають єдиний економічний простір, де на підприємстві виробничі чинники взаємодіють один з одним та забезпечують випуск продукції.

Крім того, будь-яке підприємство агропромислового комплексу (АПК) має знаходитися у стані фінансової рівноваги, іншими словами, своєчасно виконувати свої платіжні зобов'язання перед бюджетом, працівниками та постачальниками матеріальних ресурсів. У ринкових умовах підприємства АПК значною мірою автономно виявляють попит споживача, пов'язують ресурси з вимогами ринку і реалізують свою продукцію за ринковими цінами. Всі ці явища пов'язані з інвестиційними процесами, які здійснюються на підприємствах АПК.

Враховуючи особливості інвестиційної діяльності та пов'язані з нею процеси руху матеріальних, фінансових та інформаційних ресурсів, ефективним для її організації і управління може стати логістичний підхід.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Логістика, будучи універсальною наукою, довела ефективність свого застосування у різних сферах економічного життя суспільства. Дослідженням у сфері логістики присвячені роботи таких вчених: Т.В. Алесінської, Б.А. Анікіна, Д. Бауерсокса, І.І. Белоуса, А.М. Гаджинського, М.П. Гордона, Д. Клосса, А.Г. Кальченка, В.С. Лукинського, Н.К. Моїсеєвої, Л.Л. Мешкової, Ю.М. Неруша, В.М. Родіонової, О.Г. Туровця, Н.М. Фролова, С.А. Уварова та ін.

Однак низка проблем стосовно формування системи логістичної підтримки інвестиційних процесів на підприємствах АПК на регіональному рівні залишається ще не цілком вирішеною.

Метою дослідження є визначення проблем, які впливають на формування логістичної системи за управління інвестиційними процесами на підприємствах АПК.

Результати досліджень та їх обговорення. З формуванням в Україні основ ринкових відносин виникла необхідність перегляду розуміння суті інвестицій, а саме:

- зв'язок інвестицій з отриманням доходу як мотиву інвестиційної діяльності;
- розгляд інвестицій в єдності двох сторін: ресурсів (капітальних цінностей) і вкладень (витрат);
- динамічний, а не статичний аналіз інвестицій, коли в рамках категорії «інвестиції» об'єднуються і розглядаються у взаємодії усі вкладені ресурси і віддача вкладених засобів (доходу) як мотив цього об'єднання;
- уточнення складу об'єктів інвестування як будь-яких вкладень, що дають економічний і соціальний ефект [1].

Для формування системи логістичної підтримки інвестиційних процесів, здійснюваних на підприємствах АПК, слід зосередити увагу на потоках реальних інвестицій, оскільки вони, на нашу думку, найбільшою мірою потребують організації і регулювання з боку держави, до того ж інвестиції у реальні активи виконують ряд найважливіших функцій як на мікро-, так і на макрорівнях.

На мікрорівні вони необхідні для досягнення наступних цілей: розширення і розвитку виробництва; підвищення якості і забезпечення конкурентоспроможності продукції конкретного підприємства; здійснення природоохоронних заходів; підвищення технічного рівня виробництва; недопущення надмірного морального і фізичного зносу основних фондів; забезпечення

нормального функціонування підприємств АПК у майбутньому, стабільного фінансового стану і максимізації прибутку.

На макрорівні інвестиції є основою для здійснення політики розширеного відтворення, структурної перебудови суспільного виробництва і збалансованого розвитку усіх галузей народного господарства, створення необхідної сировинної бази промисловості, соціальних проблем, прискорення науково-технічного прогресу, поліпшення якості і забезпечення конкурентоспроможності вітчизняної продукції, охорони природного середовища; зменшення проблеми безробіття, забезпечення обороноздатності держави і вирішення багатьох інших проблем.

Інвестиційний процес – це рух інвестицій, в ході якого вони послідовно проходять усі стадії відтворення від моменту мобілізації інвестиційних ресурсів до отримання доходу (ефекту) і відшкодування вкладених засобів [2].

Таким чином, інвестиційний процес підприємств АПК як об'єкт управління можна представити як інтегровану сукупність інвестиційних процесів окремих підприємств регіону. Об'єднання інвестиційних процесів підприємств регіону можливо як за територіальною, так і за галузевою ознакою за допомогою формування інвестиційних процесів галузей і кластерів, що у сучасних умовах вельми актуально у зв'язку з можливістю досягнення синергетичного ефекту взаємодії господарюючих суб'єктів та їх стратегічного партнерства [3].

Основною особливістю інвестиційного процесу підприємств АПК, з погляду управління, є його динамізм, який виявляється у постійному русі, що складається із наступних перетворень: інвестиційні ресурси – вкладення інвестиційних ресурсів – дохід від інвестиційної діяльності. Поняття етапів регіонального інвестиційного процесу достатньо умовне, оскільки інвестиційний процес, здійснюваний на підприємствах АПК, по суті, нескінченний і безперервний, оскільки відсутня принципова можливість вказівки на початок і закінчення процесу.

Проте, для дослідження його трансформації можна допустити таку умовність. Інвестиційний процес взаємозв'язаний з доходом (ефект) і вкладеннями (витрати).

Цей процес має замкнутий характер, і тому його іноді називають інвестиційним циклом. Дохід, який утворюється у результаті вкладення інвестиційних ресурсів в інвестиційні об'єкти, кожного разу розпадається на дві складові: споживання і накопичення.

Таким чином, можна стверджувати, що інвестиційний процес є послідовною зміною станів економічного потокового процесу під час переходу з однієї форми потоку в іншу.

Інвестиційний процес підприємств АПК, маючи внутрішню структуру, здійснюється в єдності і взаємозв'язку з іншими елементами інвестиційної підсистеми (інвестиційний потенціал, інвестиційний клімат та інвестиційна політика).

Так, інвестиційний потенціал підприємств, будучи ресурсним забезпеченням інвестиційного процесу, використовується у ході його реалізації і має бути ефективно задіяний для досягнення цілей підприємств АПК.

Інвестиційний клімат підприємств АПК, що складається під впливом економічних, політичних, соціальних, інноваційних та інших умов, формує середовище здійснення інвестиційних процесів, визначає ступінь ризику інвестицій, робить прямий вплив на інвестиційну активність підприємств АПК і на регіональному рівні.

Інвестиційна політика як сукупність заходів регулювання, які діють на інвестиційний процес, визначає перелік заходів, здійснюваних регіональними органами влади для аргументованого обґрунтування об'ємів і пропорцій інвестицій, а також для створення сприятливого інвестиційного клімату.

Також загальнодержавна і регіональна політика залучення і використання як внутрішніх, так і зовнішніх інвестицій мають бути єдиною системою розвитку технічної бази, її модернізації і реконструкції на користь подальшого розширення і підвищення ефективності виробництва на підприємствах АПК як на рівні всієї країни, так і на регіональному рівні [3].

Таким чином, інвестиційний процес, потенціал, ризик та інвестиційний клімат представляють зв'язані один з одним явища і повинні розглядатися в єдності як елементи регіональної інвестиційної системи.

Як об'єкт управління інвестиційний процес має бути також розглянутий у взаємозв'язку з іншими елементами системи більш високого рівня – регіональною системою, серед яких:

- *географічна підсистема* визначає інвестиційний потенціал підприємств, забезпеченість і територіальне розміщення природних ресурсів як умов реалізації інвестиційних проектів;

- *виробнича підсистема* виступає в ролі об'єкта інвестиційної діяльності як сукупності підприємств – реципієнтів інвестицій, якими реалізуються інвестиційні проекти. Станом матеріальних ресурсів підприємств АПК є базис виробництва, в яке здійснюються інвестиції;

- *соціальна підсистема* виступає джерелом кваліфікованої робочої сили, кількість, склад та рівень підготовки, які визначають вартість трудових ресурсів, а також відсутність або наявність необхідності їх залучення ззовні і можливість реалізації на території регіону великомасштабних і наукоємних інвестиційних проектів;

- *фінансова підсистема* забезпечує інвестиційний процес необхідними фінансовими ресурсами, привертаючи заощадження населення і направляючи їх у виробничий сектор. До складу фінансової підсистеми, крім банківського сектору, також входять лізингові, страхові та інвестиційні компанії, які, утворюючи інвестиційну інфраструктуру, визначають наявність умов для ведення інвестиційної діяльності;

- *інформаційна підсистема* включає систему збору, акумуляції, обробки, забезпечення захисту і доступу інформації про стан і динаміку соціально-економічного розвитку підприємств АПК у регіональному аспекті. Інформаційні системи і сучасні комунікаційні технології використовуються учасниками інвестиційних процесів для ухвалення управлінських рішень і здійснення ефективних комунікацій;

- *політична підсистема* впливає на інвестиційні процеси підприємств АПК через створення умов для здійснення інвестиційної діяльності, формування в інвесторів упевненості у стабільності економічної політики на державному рівні;

- *підсистема, що управляє*, включає законодавчу і державну владу, які здійснюють функцію регулювання всіма елементами регіональної системи.

Склад і форми взаємозв'язку елементів регіональної системи, з якими взаємодіє інвестиційна підсистема, визначають її вхід і вихід. На вході в інвестиційну систему підприємств АПК надходять:

- ресурси (матеріальні, трудові, фінансові, інформаційні та ін.);
- інвестиційні пропозиції, які формують інвестиційний потенціал підприємств регіону і надалі реалізуються у вигляді інвестиційних проектів;
- інвестори як носії капіталу у вигляді фінансових ресурсів, майна, інтелектуального продукту, необхідні для реалізації інвестиційного проекту.

Отриманий на виході результат функціонування інвестиційної підсистеми визначає розвиток регіону у цілому і призводить до вирішення існуючих соціально-економічних проблем, а саме:

- створення умов для економічного зростання регіонів і збільшення їх багатства;
- створення нових робочих місць на їх території;
- зростання реальних доходів і рівня життя місцевого населення;
- структурна перебудова і технічна модернізація економіки підприємств АПК регіону;
- збільшення прибуткової частини бюджетів різного рівня;
- підвищення конкурентоспроможності економіки регіонів;
- поліпшення іміджу і привабливості території для її майбутнього розвитку;
- інтеграція підприємств АПК в процеси співпраці на національному і міжнародному рівнях.

Економічна природа інвестицій обумовлена закономірностями процесу розширеного відтворення. Таким чином, відтворювальні процеси відбуваються на основі інвестування. Чим активніше інвестиційний процес, тим стрімкіше темпи відтворення [4].

Управління інвестиційними процесами підприємств АПК полягає у виявленні найбільш ефективних (враховується як економічна, так і соціальна ефективність) об'єктів інвестування, у пошуку ресурсів, у розробці відповідної інвестиційної стратегії, інвестиційної політики та інвестиційної програми і комплексу заходів щодо їх реалізації з урахуванням інтересів суб'єктів інвестиційної діяльності.

Отже, головною метою інвестиційного процесу є вкладення капіталу в найпривабливіші об'єкти з метою отримання максимального прибутку або вирішення соціальних проблем. Інвестиційний процес слід розуміти як нерозривну єдність фінансових, трудових, матеріально-технічних та інноваційних ресурсів [5].

Висновки. Ефективне здійснення регіонального інвестиційного процесу можливе за наявності ряду умов: достатності ресурсного потенціалу і наявності необхідної інфраструктури для функціонування інвестиційного ринку; існування в регіоні суб'єктів інвестиційної діяльності, здатних забезпечити інвестиційний процес у необхідних масштабах; наявності цілеспрямованої стратегії – інвестиційного розвитку регіону та інвестиційної політики; дії механізму трансформації

інвестиційних ресурсів в об'єкти інвестиційної діяльності та ін. В зв'язку з цим, все більш актуальним стає використання логістичного підходу до організації управління інвестиційними процесами підприємств АПК на регіональному рівні.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Ігоніна Л.Л. Інвестиції [Текст]: навчання, допомога / Л.Л. Ігоніна; за ред. д-ра екон. наук, проф. В.А. Слепова. – М.: Економіст, 2005. – 476 с.
2. Гуткевіч С.А. Інвестиційна привабливість аграрного сектору економіки: монографія / С.А. Гуткевіч. – К.: Изд-во Европ. ун-та. – 251 с.
3. Гончаров В.Н. Формування фінансових ресурсів в аграрних підприємствах: монографія / В.Н. Гончаров, А.В. Ландик. – Донецьк: СПД Купріянов В.С., 2009. – 224 с.
4. Пересада А.А. Інвестиційний процес в Україні / А.А. Пересада. – Д.: Вид-во "Лібра" ТОВ, 1998. – 392 с.
5. Рапопорт В.Ш. Системна модель управління інфляцією / В.Ш. Рапопорт – К.: Скарбниця, 1994. – 75 с.

Логистический подход к управлению инвестиционными процессами на предприятиях АПК

Н.В. Зинченко

В статье рассмотрены сущность и особенности инвестиционного процесса. Проанализирована взаимосвязь инвестиционного процесса с элементами подсистем на региональном уровне. Выявлены проблемы, влияющие на осуществление инвестиционных процессов на предприятиях. Предложен логистический подход к управлению инвестиционными процессами на предприятиях АПК.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный процесс, логистический подход, предприятия АПК.

Logistic approach at a management investment processes on the enterprises of APK

N. Zinchenko

Essence and features of investment process is considered in the article. Intercommunication of investment process is analysed with the elements of subsystems at regional level. Problems, influencing on realization of investment processes on enterprises, are exposed. Logistic approach is offered at a management investment processes on the enterprises of APK.

Key words: investments, investment process, logistic approach, enterprises of APK.